

Силабус дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

120 годин · 4 кредити ЄКТС · 4 змістовних модулі

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Історія економіки та економічної думки

Спеціальність: **123** Комп'ютерна інженерія

Освітні програми: Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях;
Облік і оподаткування в управлінських інформаційних системах і технологіях

Ступінь: Бакалавр

Підсумковий контроль: Іспит

120

Годин

загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

4

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в історико-економічному контексті: виявлення закономірностей розвитку господарства, порівняння концепцій різних економічних шкіл, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, аналітичних робіт і презентацій. Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати економічні концепції та їх еволюцію, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти, висновки та короткі аналітичні записки. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час обговорення ключових етапів розвитку економічної думки. • аналізувати навчальну, статистичну та нормативну інформацію; • виділяти головне та узагальнювати результати; • планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; • коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; • брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.	Фахові компетентності Розуміння предмету, методу та функцій «Історії економіки та економічної думки» як навчальної дисципліни. Знання основних етапів господарського розвитку людства — від первісного суспільства до постіндустріальної економіки — та їх зв'язку з еволюцією економічної теорії. Здатність характеризувати провідні школи та напрями економічної думки: меркантилізм, фізіократизм, класичну політичну економію, марксизм, маржиналізм, кейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм та сучасні теорії. Уміння встановлювати взаємозв'язок між розвитком господарства та еволюцією економічних ідей у контексті інформаційних систем і технологій. • характеризувати ключові економічні школи та їх вплив на сучасну практику; • простежувати еволюцію господарських систем від античності до сьогодення; • аналізувати внесок видатних економістів у розвиток економічної науки; • встановлювати зв'язок між економічними теоріями та управлінськими інформаційними системами; • використовувати знання з ІЕЕД для розуміння сучасних фінансово-економічних явищ.	Результати навчання Пояснювати сутність економічних категорій, теорій та концепцій у їх історичному розвитку: трудова теорія вартості, теорія граничної корисності, кейнсіанська модель, монетаризм, теорія суспільного вибору. Аналізувати основні школи та напрями економічної думки для виявлення їх актуальності в сучасному управлінні та ІТ-середовищі. Характеризувати організацію господарського життя в різні епохи, застосовувати методи порівняльного аналізу економічних систем, визначати основні тенденції еволюції та робити висновки про їх вплив на формування сучасних фінансових і облікових інформаційних систем. • пояснювати економічний зміст понять і теорій різних шкіл; • аналізувати генезис і розвиток господарських систем за епохами; • визначати внесок економічних мислителів у формування сучасної науки; • застосовувати методи порівняльно-історичного аналізу економічних явищ; • використовувати знання для критичного осмислення сучасних управлінських рішень.
---	--	---

Господарство та економічна думка стародавнього світу і середньовіччя

Тема 1.1

Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

Сутність дисципліни, її місце серед економічних наук, методологія та зв'язок з управлінськими інформаційними системами.

Тема 1.2

Господарство та економічна думка первісного суспільства та Стародавнього Сходу.

Зародження господарської діяльності, економічні погляди Стародавнього Єгипту, Вавилону, Китаю та Індії.

Тема 1.3

Господарство та економічна думка Античного світу.

Господарство Стародавньої Греції та Риму, економічні ідеї Ксенофонта, Платона, Аристотеля, Катона, Варрона.

Тема 1.4

Господарство та економічна думка Середньовіччя.

Феодальна господарська система, економічна думка каноністів, схоластики, Фома Аквінський та його вчення про «справедливу ціну».

Становлення ринкової економіки та класична політична економія

Тема 2.1

Меркантилізм та фізіократизм як перші школи економічної науки. Економічна думка епохи первісного нагромадження капіталу, вчення Кольбера, Петті, Кене, Тюрго.

Тема 2.2

Класична політична економія. А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус, Дж. С. Мілля: трудова теорія вартості, принцип «невидимої руки», теорія порівняльних переваг.

Тема 2.3

Марксистська політична економія. Вчення К. Маркса та Ф. Енгельса, теорія додаткової вартості, концепція суспільно-економічних формацій та їх критика.

Тема 2.4

Маржиналізм і неокласична економічна теорія. Австрійська, кембриджська та лозаннська школи, теорія граничної корисності, часткова та загальна рівновага.

Економічна думка XX століття: кейнсіанство, монетаризм та інституціоналізм

Тема 3.1

Кейнсіанська революція. Дж. М. Кейнс: «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей», концепція ефективного попиту, мультиплікатор, державне регулювання економіки.

Тема 3.2

Монетаризм та неоліберальні концепції. М. Фрідман, Ф. Хайєк, чиказька школа, кількісна теорія грошей, критика кейнсіанства, теорія раціональних очікувань.

Тема 3.3

Інституціоналізм та неoinституціоналізм. Т. Веблен, Дж. Коммонс, У. Мітчел, Дж. К. Гелбрейт, Д. Норт, Р. Коуз: теорія трансакційних витрат та інституційних змін.

Тема 3.4

Сучасні напрями економічної теорії. Теорія суспільного вибору, поведінкова економіка, теорія ігор, інформаційна економіка та їх застосування в управлінських ІС.

Економічна думка та господарство України в світовому контексті

Тема 4.1

Господарський розвиток та економічна думка України від давніх часів до XIX ст. Економічні ідеї Просвітництва в Україні, Кирило-Мефодіївське братство, М. Костомаров, Т. Шевченко про господарське устрій.

Тема 4.2

Українська економічна думка кінця XIX — першої половини XX ст. М. Туган-Барановський, М. Грушевський, М. Волобуєв, І. Франко: теорія кон'юнктури, питання господарської самостійності України.

Тема 4.3

Економіка і економічна думка радянського та пострадянського періоду. Планове господарство, реформи 1960-х, концепції ринкового переходу, трансформація економіки України (1991–2023).

Тема 4.4

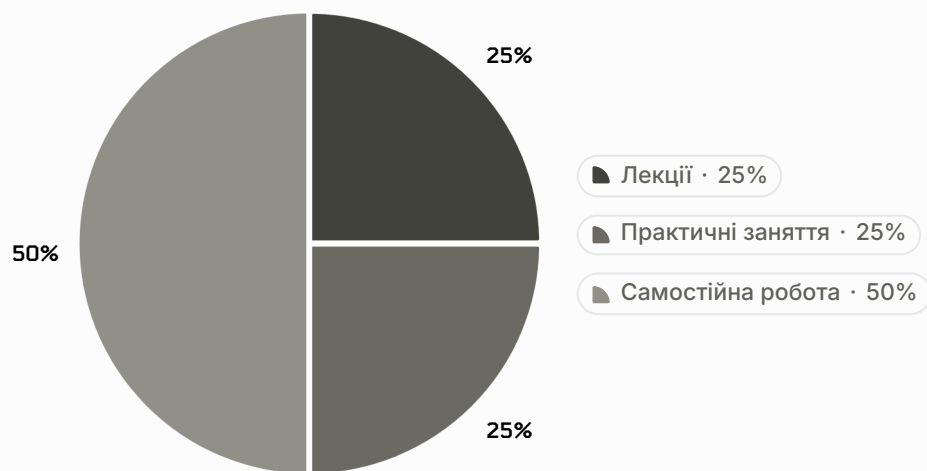
Сучасний стан та перспективи розвитку економіки України. Інтеграція до ЄС, цифрова трансформація економіки, роль управлінських інформаційних систем у фінансах та обліку в умовах євроінтеграції.

Розподіл навчального часу – 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Предмет і метод ІЕЕД	2	2	4
	Тема 1.2 – Стародавній Схід	2	2	4
	Тема 1.3 – Античний світ	2	2	4
	Тема 1.4 – Середньовіччя	2	2	3
Модуль 2	Тема 2.1 – Меркантилізм і фізіократизм	2	2	4
	Тема 2.2 – Класична політична економія	4	4	4
	Тема 2.3 – Марксистська економія	2	2	3
	Тема 2.4 – Маржиналізм	2	2	4
Модуль 3	Тема 3.1 – Кейнсіанство	4	4	4
	Тема 3.2 – Монетаризм та неолібералізм	2	2	3
	Тема 3.3 – Інституціоналізм	2	2	3
	Тема 3.4 – Сучасні напрями	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 – Економічна думка України до ХІХ ст.	2	2	3
	Тема 4.2 – Українська думка ХІХ–ХХ ст.	2	2	4
	Тема 4.3 – Радянський та пострадянський періоди	0	0	4
	Тема 4.4 – Сучасна економіка України	2	2	5
Разом		30	30	60

 Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год.):** відпрацювання навичок, розв'язання завдань, семінари
- **Самостійна робота (60 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з першоджерелами та аналітичними матеріалами самостійно.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з історії економіки та економічної думки (Юхименко, Леоненко, Мацелюх, Архієреєв, Решетняк та ін.), першоджерелами (А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, Дж. М. Кейнс), науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення концепцій, виділяти головні поняття та визначення, порівнювати підходи різних шкіл до трактування економічних категорій, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів Міністерства економіки України (me.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua), Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua), Національного банку України (bank.gov.ua) та електронних бібліотек університетів. Аналіз матеріалів про розвиток економічної думки, пошук актуальних наукових статей у відкритих репозиторіях (Google Scholar, НБУВ). Результат — розвиток навичок роботи з науковими та офіційними джерелами.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань із порівняльного аналізу економічних теорій різних шкіл і напрямів; есе з актуальних питань розвитку економічної думки у контексті сучасних фінансових та облікових ІС; міні-досліджень з внеску українських вчених-економістів у світову науку. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію в аналізі сучасних явищ, інтерпретувати еволюцію економічних концепцій та обґрунтовувати висновки.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання питань для обговорення, повторення теоретичного матеріалу та відпрацювання алгоритмів аналізу економічних концепцій; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів, персоналій і дат; підготовка до модульних контрольних робіт через систематизацію знань, повторення прикладів з лекцій і розв'язання типових аналітичних завдань. Очікуваний результат — готовність до активної роботи на заняттях і впевнене виконання контрольних завдань.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Модульна контрольна робота — комплексне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, порівняльний аналіз економічних концепцій, визначення внеску видатних економістів). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмова або тестова. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Історія економіки та економічної думки» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фінансів, обліку та управлінських інформаційних систем. Такий підхід сприяє глибшому розумінню історичних закономірностей економічних процесів, розвитку аналітичного мислення та вмінню застосовувати набуті знання під час розв'язання фахових завдань.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, хронологічних таблиць і прикладів із економічної історії; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.	Семінари та дискусії Обговорення ключових концепцій і теорій різних шкіл економічної думки; студенти порівнюють підходи, висловлюють власну позицію, аргументують оцінки внеску видатних економістів.	Аналіз першоджерел Читання фрагментів класичних праць (А. Сміт «Багатство народів», Дж. М. Кейнс «Загальна теорія», Й. Шумпетер «Теорія економічного розвитку»); формування навичок роботи з науковими текстами.
Порівняльний аналіз Зіставлення економічних концепцій різних шкіл: класики vs маржиналізм, кейнсіанство vs монетаризм; розвиток критичного мислення та аналітичних умінь.	Кейс-стаді Аналіз реальних історичних економічних ситуацій та криз (Велика депресія, трансформація 1990-х, фінансова криза 2008 р.) крізь призму різних теоретичних шкіл.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних есе, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації історично-економічної інформації.
Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей щодо персоналій, концепцій та шкіл.		
 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».		

Рекомендована література та ресурси

1. Архієреєв С. І., Решетняк Н. Б. (ред.) Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. — Харків : НТУ «ХПІ», 2023 (перевид.).
2. Мацелюх Н. П., Максименко І. А. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посіб. — Київ : Центр учбової літератури, 2023.
3. Юхименко П. І., Леоненко П. М. Історія економіки та економічної думки : підручник. — Київ : Знання, 2023 (перевид. та доп.).
4. Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.) Економіка підприємства : підручник. У 3 т. Т. 1. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.
5. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.
6. Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В. Основи економічних знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.
7. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навч. посіб. [Електронне видання]. 6-те вид., переробл. і доп. — Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. — 265 с.
8. Якименко І. Л., Петрашко Л. П. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник. — Київ : НУХТ, 2022. — 337 с.
9. Єршова О. О., Гончаренко І. М. Сучасні моделі управління розвитком бізнесу: сутність, види, інноваційні бізнес-моделі. Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75.
10. Шуба М. В. Цифрова трансформація фінансового сектору: виклики та перспективи. Економіка та суспільство. — 2023. — № 48. — URL: <https://economyandsociety.in.ua/>
11. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатства народів / пер. з англ. — Київ : Наш формат, 2018 (передрук 2022).
12. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, процента і грошей / пер. з англ. — Київ : АУБ, 2022 (перевид.).
13. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. — Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2022 (перевид.).
14. Степасюк Л. М., Якимовська А. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка підприємства». — Київ : НУБіП України, 2024.
15. Чередніченко О. О., Мірзоєва Т. В., Степасюк Л. М., Томашевська О. А. Економіка розвитку : навч. посіб. — Київ : Компрінт, 2022. — 405 с.
16. Національний банк України. — URL: <https://bank.gov.ua/>
17. Міністерство економіки України. — URL: <https://me.gov.ua/>
18. Державна служба статистики України. — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
20. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. — URL: <https://mof.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Державної податкової служби України. — URL: <https://tax.gov.ua/>
23. Журнал «Економіка та суспільство» (електронне видання). — URL: <https://economyandsociety.in.ua/>
24. Наукова електронна бібліотека України (НБУВ). — URL: <https://www.nbuv.gov.ua/>
25. Google Scholar — пошук наукових статей з ІЕЕД. — URL: <https://scholar.google.com/>